

דברי חכמה

בהצלחה לכל התלמידים.

שתהיה לכם שנה רצופת לימודים והנאות

גיליון מס. 2943 * טו אלול תשפ"ו * 28 באוגוסט 2026
כפר הנשיא * עלון פנימי

עורכת: דורית צחור dorittb1963@gmail.com

בית כפר הנשיא מודיע בצער על
פטירתו של

יוני בן חיים ז"ל

שנפטר לאחר מחלה קשה
ומשתתף בצערם הכבד של
האחים אביבה, יגאל, יורם ונאוה
אשתו בברלי, בנותיו דנה ושרי,
וכל המשפחה

יהי זכרו ברוך

קבלו במחיאות כפיים סוערות אל ילדי כיתה א' החדשה – הלא הם – כיתת נחל:

צור ארי נאי (בן סיארי וארניו)

איך אני מרגיש לקראת כיתה א? כיף.

מה הייתי רוצה ללמוד? מספרים. מה הייתי רוצה שיהיה בבית הספר? מסיבת מים

גאיה חייט (בת רון ועמית)

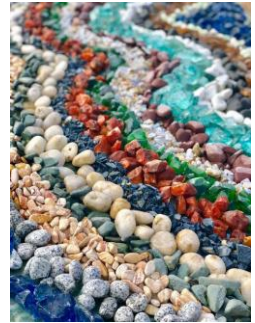
מתרגשת

כרמי נוי (בן מירב וזיו)
 מה יהיה הכי כיף בבית ספר- להיות בהפסקות.
 מה אתה הכי רוצה ללמוד? חשבון
 איך יהיה בהסעה? נראה לי שיביאו לי ממתקים

יהלי ברק דריי (בן מעיין ותמיר)

אמיתי בכר (בן שונטל ושחף)
 אני מתרגש ומצפה לנסוע עם סבתא לבד ולקנות תיק
 וציוד ללימודים.
 הכי מעניין אותי ללמוד טבע עם שרון,
 בעיקר ללמוד עם צמחים.

הדר שפיר (בן אופירה ואמיר)

איך אתה מרגיש לקראת העלייה לכיתה א?
 אני חושש ממה יהיה ושאני לא אזכור את
 השם של המורה, אז אני פשוט אגיד מורה.
 ואני שמח שאני עולה לכיתה א' ושהמגירה
 של החפצים שלי היא ליד חבר.
 מה הכי מעניין אותך ללמוד בבית ספר?
 שפות - צרפתית וגם עברית. ואני שוכח
 לפעמים מילים בעברית אז בגלל זה אני
 שמח ללמוד עברית.

איתי כץ (בן פטרה ועודד)

לביא חייט (בן טל ונדב)
 אני מתרגש לעלות לכיתה א'.
 אני חושב שיהיה לי כיף ללמוד, אני טוב בחשבון וממש מחכה
 ללמוד מתמטיקה.

נורי אורן (בן אורטל ויגיל)
 לקראת העלייה לכיתה א', אני מרגיש שאני מתרגש.
 הכי מעניין אותי ללמוד בביה"ס - לקרוא.

איוב יוצא אל העולם בשאלה

1. שאוני ואנכי אדבר; ואחר דברי תלעיג.
האנכי לאדם שיחי; ואם מדוע לא תקצר רוחי.
פנו אלי והשמו; ושימו יד על פה.
ואם זכרתי ונבהלתי; ואחז בשרי פלצות.
מדוע רשעים יחיו; עתקו גם גברו חיל.
זרעם נכון לפניהם עמם; וצאצאיהם לעיניהם. (איוב פרק כ"א)
2. מדוע רשעים יחיו? זועק שואל איוב את העולם.

מדוע זרעם נכון לפניהם עמם?

השאלות של איוב הן שאלות של אדם שבא לקרוע את תמונת המטריקס של עולם הבנוי על שכר ועונש, ולהראות את העולם כמות שהוא באמת. עולם על כל זוועותיו. עולם של קיום אנושי מלא בשאלות קשות המקשות על הקיום האנושי הן הפרטי והן הכללי.

3. ויקטור פרנקל רואה את הדברים קצת אחרת, אבל לא שונה מהותית. ואומר לנו שאנחנו צריכים להבין שמה שברור לנו על העולם, שהעובדה שאנחנו נשאל אותו שאלות והוא יענה לנו תשובות איננו נכון. למעשה, טוען פרנקל, זה הפוך. העולם שואל אותנו שאלות ועלינו מוטלת החובה לענות על שאלותיו של העולם מתוך נטילת אחריות על חיינו.

4. ההבדל המהותי העומד בשוני בין הדברים שטוען איוב לדברים שעונים לו רעיו הוא שאיוב יוצא בשאלה והם חוזרים אליו בתשובה.

איוב נמצא כל כולו בתוך שאלותיו. והשאלות שהוא שואל הן שאלות מהסוג שכל התשובות ששיבו עליהן רעיו לא תכסינה אותן. מרגע שנגמרו לו התשובות איוב יוצא בשאלה גדולה. ומרגע ששאל בהכרח השיח שלו כשואל שאלות לבין רעיו היודעים את התשובות הישנות, יהיה שיח עם אנשים המזדעזעים מעצם העובדה שאיוב מעמיד אידאולוגיה המבוססת על שאלה ולא על תשובה.

5. אהרון דוד גורדון כותב באדם והטבע ש"הכפירה הגדולה, המקורית, בת הצער הגדול והמחשבה המחפשת הגדולה, היא פוריה ויוצרת לא פחות מן

האמונה הגדולה, שגם היא הנה בת הצער הגדול והמחשבה המחפשת הגדולה. הכפירה הגדולה הביאה לעולם עוד בשנים קדמוניות את דת הבודה הנפלאה, הכפירה הגדולה בראה בזמננו את רעיון 'האדם העליון'. זה כוחו של הצער הגדול שבכל מקום שהוא נמצא הוא יוצר."

6. בטקס פרסי ישראל בנאומו בשם הזוכים, נאום שירמיהו קרא לו "דו"ח על מצב התבונה" אמר פרופ' ירמיהו יובל בין השאר גם את הדברים האלה:

..."אין זה מקרה שיריבי התבונה הם גם אויביה של השאלה.

הרי מותר האדם אינו רק בשכלו, אלא גם ביכולתו לשאול. אלמלא יכולנו לשאול, לא היינו מסוגלים גם להשיב, ולכן לדעת את המעט שניתן לדעת; ומצד שני, אלמלא יכולנו לשאול יותר ממה שאפשר להשיב, אולי לא היינו בני אדם.

כי האדם שואף תמיד ליותר מכפי שתבונתו מסוגלת לתת לו, והרבה פעמים הוא שואף לוודאות, למוחלטות, לנצח ולאינסוף.

בתור שאיפה, אולי אין דבר אנושי מזה; אך כאשר נדמה לנו שהגשמו שאיפה זו, או שהיא בכלל ניתנת למימוש – חרגנו מגבולות האנושי לעולם האגדה, ואולי גם ההונאה העצמית, כי סיפקנו לעצמנו נחמות שווא ואפשרנו לאחרים להשלות אותנו ולשלוט בנו"...

7. איוב משנה את הסדר שעליו בנוי עולם התשובה של רעיו. עולם שבו הכל צפוי מראש והרשות אינה נתונה, לעולם שגם אם הכל צפוי בו מראש הרשות נתונה לאדם לשאול שאלות קשות ולבקש עליהן תשובות שיניחו את דעתו. אולי האלוהים אחרי איוב הוא הרבה יותר קרוב ל"אלוהי הקהילה" של פרופ' דוד הרטמן מלאלוהי הַרְעִים של איוב, היושב בשמים ומחלק שכר לצדיקים ומעניש את הרשעים.

8. אלוהי הקהילה | דוד הרטמן

"לפי תפישתי, הבנה אמיתית של אלוהים מחייבת שהוא נמצא בתוך הקהילה, ומתקדש או מתחלל בתוכה. לכן הוא מתרגש ונסער במקרא. מה לעשות, אלוהים צריך את הקהילה. אלוהי אריסטו אינו צריך את הקהילה אבל אלוהי היהודים צריך, יש לו תלות, ולכן הוא מתרגש וכועס כאשר הקהילה מתנהגת בצורה נפשעת. על כך צעקו הנביאים. הצעקה של הנביאים היא הצעקה של אלוהים, התלוי באופן חיי הקהילה. אם אין צדק בתוך החברה, ואתם נוהגים לענות יתום ואלמנה, אלוהים מתחלל. הוא תלוי בכם! זהו אלוהי היהדות."

9. דְּבַר אֱתָה אֵלִי | לוי בן אמיתי

דְּבַר אֵלִי,
 דְּבַר אֱתָה אֵלִי
 נִלְאוּ אֲזָנֵי מִשְׁמַע
 קוֹלִי אֲנוֹשׁ,
 כְּבָדוֹ אֲזָנֵי מִשְׁמַע
 הַמוֹנוֹ
 מִלְאוּ אֲזָנֵי
 דַּמְמָתְךָ
 דְּבַר אֵלִי
 דְּבַר אֵלִי אֱתָה,
 מַעַץ, מַסְלַע, מַכּוֹכָב.

שבת של שלום ושל שאלות גדולות

אלול

אלול נכנס על קצה אצבעות ומאותת לנו שבא הסתיו. אלול הוא חודש קשה. יש בו סליחות וחמסינים. אבותינו נהגו לומר ששלהי דקייטא קשים מקייטא. ולמרות החום התופח, אלול עודו מלא ברמזים של סתיו. כמו איזו הבטחה לנחמה שתבוא. או שלא.

סנוניות בדרך לירדן

סנוניות גוֹזְרוֹת
שְׁמִי אֶלּוּל כְּחִלִּים
בְּתַנוּעָה נְחֻרָצֶת.

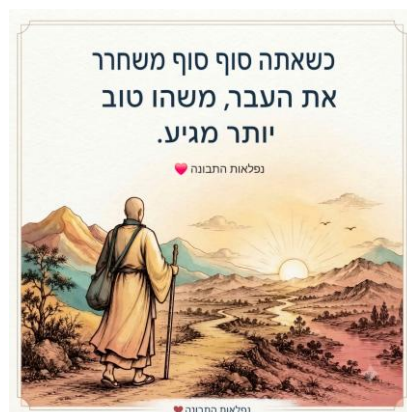
כְּפָרוֹה זְהָבָה וְרָכָה
נְעִים בְּרוּחַ גְּלִי עֶשֶׂב
בְּדֶרֶךְ לִירְדֵן.

לֵיד גֶּדֶר שֶׁל בְּרָזֵל
רֹאוֹת פְּרוֹת
אֵיךְ יָרוֹת הַחֶצֶב
נִפְתָּחִים לָאֵט
כְּפָרְחֵי זָכָרוֹן
וְגֻעוֹת בְּעֶרְגָּה
אֶל עֵגֶל נִשְׁכָּח.

צֶעַר גְּדוֹל מְטַפֵּטֵף
מַעֲטִיבִיהוּ, לָאֵט
מִתְעַטֵּף הָעוֹלָם,
סֶתוּ.

פינת הקריקטורה השבועית: חשבו שגילו את אלטלנה אבל גילו את הטיטאניק...

• יוני בן חיים ז"ל

כמו רבים אחרים, אני מניחה גם אני לא הייתי מוכנה להודעה הזאת. יוני בן חיים, הבן של משה ואירית, האח של אביבה גולדברג תבל"א, נפטר בארה"ב ממחלת הסרטן. יוני, שהיה צעיר מאביבה בשנה אחת, היה, יחד עם אביבה, באותה כיתה, כתת "צבי".

אנחנו במשפחה זוכרים אותו בעיקר מהתקופה שעבד בפלחה, עם אריה, והתקופה הזאת הונצחה בתמונה בה רואים את יוני, ליד הטרקטור שהוא הצליח להפוך, מבלי שקרה לו דבר...

שנים רבות חי יוני עם אשתו בארה"ב, עשה שם עסקים, גידל את בנותיו, ובגיל צעיר מידי, עזב אותנו. יהא זכרו ברוך.

מאחלים לאביבה ובני, ולכל משפחת בן-חיים על שלוחותיה, שלא תדעו עוד צער.

• שימלה גודמן ז"ל

רוב הקוראים של הטור הזה, החיים היום אתנו, ודאי אינם זוכרים את שימלה, חבר גרעין ה'. בשנותיו הראשונות בקיבוץ עבד שימלה בפלחה. הוא היה ההוכחה הניצחת לכך שלא כל מי שגדל בתנועת "הבונים" והתחנך על דת העבודה של א.ד. גורדון, התאים למה שנדרש ממנו במציאות. שימלה לא נולד להיות עובד אדמה, הוא היה אינטלקטואל, ורק עד שהתחתן עם עליזה, בוגרת האולפן, ועד שנסע אתה למולדתה, להולנד, שם הוא למד פסיכולוגיה (בהולנדית!), רק אז הוא מצא את ייעודו בחיים, להיות פסיכולוג. הם חזרו ארצה לכרמיאל, ושם הוא היה מנהל השירות הפסיכולוגי חינוכי בעיר.

מאוחר יותר הם שוב עזבו את הארץ, ומקום מגוריהם האחרון היה בסקוטלנד, שם נפטר שימלה ממחלת הסרטן. יהא זכרו ברוך.

• ייבדל לחיים ארוכים - פרדי כהנא בן 99 (המשך מהשבוע שעבר)

אינני יודעת כמה מקוראי המדור מכירים את האיש, פרדי כהנא. פרדי הוא חבר קיבוץ בית העמק ומן המשפיעים בקיבוץ ובתנועה הקיבוצית כולה. פרדי הוא אדריכל, אשר תכנן הרבה מאד מבנים ברחבי התנועה הקיבוצית. בכפר הנשיא הוא תכנן את שכונת החרמון, שבה אני גרה. צריך היה הרבה דמיון יצירתי לתכנן שכונה קיבוצית על מורדות של רכס סלעי בזלת. פרדי הצליח, ואנחנו, הדיירים הראשונים שנכנסנו לגור בה לפני 46 שנים.

מסתבר שפרדי גם הגיש תכנית לחדר האוכל "החדש" של כפר הנשיא, מתוך תפיסה חדשנית של בניין במרכז הקיבוץ, שהוא לא רק חדר אוכל, אלא מרכז ציבורי כולל, ובו מועדון, מזכירות, הנהלת חשבונות, ספריה, מרפאה, מספרה ומרכולית. אבל דין התנועה, כלומר הדין של מזכירת "האיחוד", סנטה יוספטל, היה שפרדי יתפנה מהפרוייקט של כפר הנשיא לטובת פרוייקט תנועתי אחר, והתכנון נמסר לאדריכל גלעדי, שהמשיך לתכנן את "לב הקיבוץ" הראשון בתנועה הקיבוצית, עם חדר אוכל הראשון בתנועה הקיבוצית שבו ההגשה של האוכל הייתה עצמית, ויכולת לבחור בעצמך את המזון שבצלחתך.

פרדי הוא גם קרוב משפחה של משפחתם של מיכאל וריני כהן ז"ל. אורית כהן, התחתנה עם אורי כהנא (הכהונה נשארה במשפחה), ולאחר שהות בכפר הנשיא, הם קבעו את ביתם בבית העמק. אורי נפטר מדום לב תוך ריצה במטעים, ואורית עם ילדיה נשארו בבית העמק.

ולכבוד יום הולדתו ה-99 שיתפו פעולה: יד טבנקין, יד יערי, המחלקה לאדריכלות בטכניון, קיבוץ בית העמק ומשפחת כהנא, בהפקה נפלאה של יום עיון לכבודו של פרדי, ולכבוד האדריכלות הקיבוצית שהייתה ביטוי לרעיונות השיתופיים והקהילתיים של התנועה הקיבוצית.

בין יתר התמונות במצגות השונות ראיתי גם את השכונה שבה אני חיה, שכונת החרמון בכפר הנשיא, וחשבתי לעצמי שאולי מוטב שפרדי לא רואה היום את השכונה הלבנה שהוא תכנן, מול הגולן.

פרדי עצמו דיבר בסוף יום העיון, ופרש את משנתו על הקהילתיות של הקיבוץ, ועל כך שהתכנון צריך לשקף את הרעיונות הקהילתיים. פרדי היה ממוקד, צלול ודבק ברעיונותיו שהתפתחו עם התפתחות הקיבוץ. כפי שכתב בספר "לא עיר ולא כפר: האדריכלות של הקיבוץ 1910 – 1990"

ופה המקום לכמה שורות על העבודה שעשיתי עם פרדי. לפני קרוב לארבעים שנה, כשהייתי מנהלת מחלקת החינוך של התק"ם (התנועה הקיבוצית המאוחדת) עסקתי בעיקר בנושא של הקמת בתי ספר יסודיים אזוריים. ההתחלה הייתה דווקא ביזמה של משרד החינוך, והמנכ"ל שלו באותם הימים,

ד"ר שמשון שושני, שהודיע בחוזר מנכ"ל על סגירת כל בתי הספר שיש בהם פחות ממאה תלמידים. ברשימה היו כמה עשרות בתי-ספר קיבוציים ברחבי הארץ. במחלקת החינוך ובמזכירות התנועה, הוחלט לאמץ את התכנית, ובתנאי שאנחנו נקבע איפה יהיה בית הספר, ושמשד החינוך יישא בעלויות ההסעות, ובעלויות השונות הנובעות מהמהלך הזה. מכיוון שזכינו בשיתוף הפעולה של משרד החינוך התחלנו במיפוי בתי הספר והקיבוצים שיצטרפו אליהם. היה ברור שיש להקים גוף מקצועי-תנועתי, שיציע את המיפוי הזה. פניתי אל פרדי כהנא שירכז את הוועדה, יחד עם יעל קלוש ז"ל ואנשים נוספים. והצוות עבד ללא לאות על התכנית. בתוקף תפקידי, נסעתי אלפי קילומטרים, בקרתי באסיפות בעשרות קיבוצים, ובמקומות מסוימים נתקלתי גם בהתנגדות מובנת, בעיקר של המורים/מורות בבית הספר המקומי.

ההמלצה של הוועדה, בראשותו של פרדי הייתה שילדי בית העמק, הקיבוץ שלו, ילמדו בבית ספר אזורי שיוקם בקיבוץ כברי. וכך היה.

חלפו כמעט ארבעים שנה והדמוגרפיה של הקיבוצים באזור הגליל המערבי, הביאה לכך שבית הספר בכברי היה כה גדול שצריך היה לפצל אותו, וגם בבית העמק, שוב יש הרבה ילדים, וכך חזר ונפתח בית ספר מקומי בבית העמק. כששמעתי זאת, ברכתי את המעשה בהרבה אהבה.

הבוקר הזה שבו בילינו בבית העמק באירוע מאורגן למופת, בהרבה השקעה ואהבה, והדברים שנאמרו בו, חיזקו אצלי את התחושה שהקיבוץ לא מת, הוא ממשיך להיות אורגן קהילתי, הפועל למען כל חברי הקהילה.

לפני שנפרדנו הבטחנו לפרדי להגיע בשנה הבאה לחגוג אתו יום הולדת 100!

• האחד בספטמבר

באחד בספטמבר מתחילה החופשה של הסבים והסבתות בישראל, אלה שמתגייסים לטובת בניהם ובנותיהם הממשיכים בעבודתם, לאחר שהסתיימו הקייטנות, וחזרו כבר מהחופשה המשפחתית בחו"ל או באילת, או ברחבי ארץ ישראל. תודה לסבים והסבתות!

באחד בספטמבר יפתח גם מחזור חדש, מחזור י"ח, במכינה שלנו. במחזור הזה יש לי גם נכדה, בתה של חדוה: גל פרנקו. ברוכה הבאה גל יקרה, מבטיחים שלא נטריד אותך יותר מידי. ולכל 54 חבריך למכינה, ולכל הצוות אנו מאחלים שעשרת החדשים הקרובים יהיו משמעותיים וחוויתיים מאד.

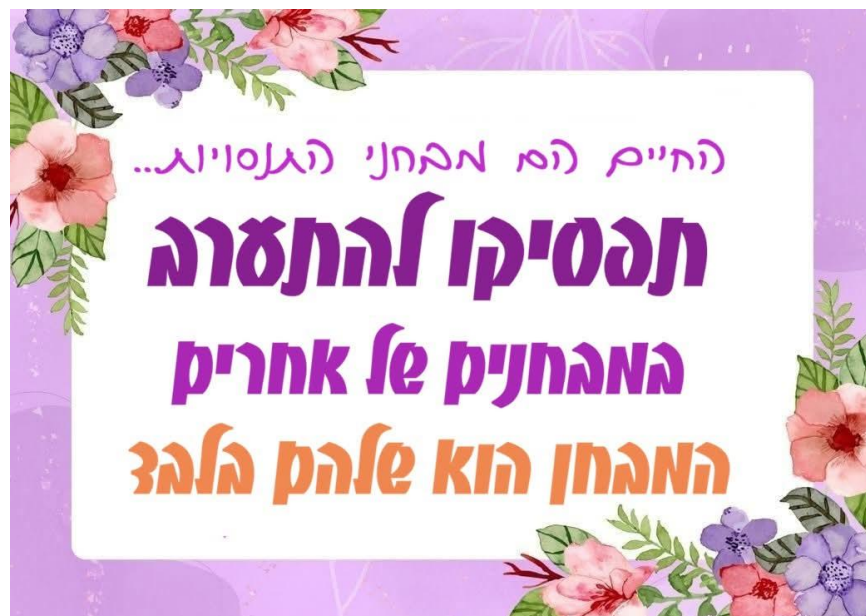
• בקשה קטנה/גדולה לקראת בחירות 2026

בני גנץ, היית המועמד שלי לראשות הממשלה. הצבעתי בעדך. זה היה אז.
עכשיו יש לי בקשה אליך: אם אמנם טובת מדינת ישראל לנגד עיניך, אנא ותר
על האגו, ופרוש מהמרוץ. כואב לי לחשוב על כל קול שייזרק לפח האשפה.

עד כאן לשבוע זה

שבת שלום לכל קוראינו

תמר וולפין

28.8 צוראל כץ

נגה קורדיאבצב לימור

29.8 קרן ג'קסון

רינה כרם

מיכל עזריה

שיר יזרעאלי

30.8 כרמל בן חורין

דורון מרום

1.9 שגיב שטיינר

2.9 שמעון פינקוס

אורי הלפר

3.9 דורית צחור

Happy
Birthday

סיפור לשבת

היה הייתה פעם משפחה יהודית ענייה, ברוכת ילדים, וכמו תמיד בסיפורים כאלה - אף פעם לא היה מספיק כסף.

האבא עבד מצאת החמה עד צאת הנשמה כדי לספק פרנסה למשפחה, והאימא טרחה בבית יום ולילה עד אפיסת כוחות: בישלה, כיבסה, ניקתה, טיפלה בילדים. היא בילתה את ימיה בצעקות, השלטת סדר ומשמעת תוך תלונות קולניות - שלה ושל הילדים - על כמה החיים לא הוגנים.

לבסוף, כשהיא אובדת עצות, היא הלכה לראות את הרב המקומי לקבלת עצה: איך אני הופכת לאם טובה?

כשהיא עזבה את בית הרב, היא הייתה שקטה ושקועה במחשבות, מתכננת איך ליישם את מה שהוא יעץ לה. אבל מאותו יום ואילך חל מהפך - היא הפכה להיות כאילו אדם אחר לגמרי.

לא, זה לא שהמשפחה התעשרה פתאום. ולא, הילדים לא הפכו באופן קסום למתנהגים יפה. אבל האם הפסיקה לצרוח, וחיוך חם ושליח כמעט ולא ירד מפניה. כמה פעמים בשבוע היא הייתה הולכת לשוק המקומי, וכשחזרה, היא הייתה נועלת את עצמה בחדרה לכמה שעות.

הילדים מתו מסקרנות, מה עובר על אימא שלהם? מה היא עושה שם בחדר? יום אחד, הם לא יכלו לסבול את זה יותר, הפרו את הכללים והציצו דרך חור המנעול.

ושם היא הייתה, יושבת בנוחות ליד השולחן, נהנית בשקט מספל תה חם וממאפה טרי ומתוק.

"אימא! מה את עושה?! מה איתנו?!" צעקו הילדים בתחושה של בגידה מוחלטת.

"שששש... ילדים!" היא ענתה בחיך. "תהיו בשקט. אני עסוקה בלעשות לכם אמא מאושרת, לא להפריע לי".

המסקנה: לפני שאתם יכולים למזוג לספל של מישהו אחר, עליכם לוודא ששלכם אינו ריק. דאגה עצמית אמיתית איננה אנוכית - היא הבסיס לכל מה שאתם אחר כך נותנים לאנשים שאתם אוהבים. זה אותו כלל של מסכת החמצן במטוס: קודם לשים על עצמכם ורק אחר כך על מי שתלוי בכם.

©עיבוד מאנגלית לעברית – חמדה גלעד

